

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Study) โดยการศึกษาเชิงคุณภาพ และเชิงคุณปริมาณร่วมกัน เพื่อศึกษาถึงผลการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ 6 ด้าน ตามแนวคิด โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขององค์การอนามัยโลก ได้แก่ ด้านนโยบายสุขภาพของโรงเรียน ด้านการจัดตั้งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคม ด้านความสัมพันธ์ของโรงเรียน กับชุมชน ด้านการพัฒนาทักษะส่วนบุคคลด้านสุขภาพ และด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน ระหว่างปีการศึกษา 2546 – 2548 ในโรงเรียนหัตถาพิทยาคม อำเภอหัตถา จังหวัดชัยนาท

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนหัตถาพิทยาคม อำเภอหัตถา จังหวัดชัยนาท ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกรกฎาคม 2549

ประชากรศึกษา

ในการศึกษานี้ได้ศึกษาจากประชากรทั้งหมด ของคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนหัตถาพิทยาคม ระหว่าง ปีการศึกษา 2546 – 2548 จำนวน 18 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ ประกอบด้วย

1. ผู้วิจัย ซึ่งผู้ศึกษาต้องมีการเตรียมความพร้อม ทั้งด้านความรู้ ทักษะการวิจัยจากการค้นคว้าเอกสารตำราต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปรึกษากับผู้รู้ และอาจารย์ที่ปรึกษาในประเด็นที่ศึกษา เพื่อเตรียมตัวในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในงานเชิงคุณภาพ ได้แก่

อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยภาคสนาม ประกอบด้วย วิทยุบันทึกเสียง เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป ในการใช้อุปกรณ์เหล่านี้ ผู้วิจัยต้องขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลก่อนทุกครั้งที่มีใช้ การบันทึกเทป การถ่ายรูป

3. แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open – end Interview Form)

เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นเองเป็นแบบคำถามปลายเปิด โดยกำหนดให้แนวคำถามสอดคล้องวัตถุประสงค์ของการวิจัย และมีเนื้อหาคำถามหลักสอดคล้องตามแนวคิดหลักในการเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขององค์การอนามัยโลก 6 ด้าน ดังนี้

3.1 นโยบายสุขภาพของโรงเรียน

3.2 การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

3.3 การสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคม

3.4 ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน

3.5 การพัฒนาทักษะส่วนบุคคลด้านสุขภาพ

3.6 การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน

4. แบบสำรวจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ

เป็นแบบสำรวจที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเองเป็นแนวในการสร้างแบบสำรวจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน โดยใช้เป็นประเด็นในการตรวจสอบตามแนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขององค์การอนามัยโลก และใช้ประกอบการสัมภาษณ์ในกรณีให้ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพไม่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วนในแต่ละด้าน

การควบคุมคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์แนวคำถามปลายเปิด :

นำแบบสัมภาษณ์แนวคำถามปลายเปิดให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาพ เพื่อตรวจสอบตรงของเนื้อหาและทำการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้เกิดความถูกต้อง ชัดเจน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการศึกษา

2. แบบสำรวจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน หากคุณภาพของเครื่องมือโดย

2.1 หาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) นำเครื่องมือที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาพ 3 ท่าน คือ

- อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการส่งเสริมสุขภาพ 1 ท่าน
- อาจารย์คณะพยาบาล เชี่ยวชาญงานส่งเสริมสุขภาพ 2 ท่าน

ตรวจสอบหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) หลังจากนั้น นำมาหาดัชนีความตรงของเนื้อหา (content Validity Index) ซึ่งได้ค่าเท่ากับ 0.7

2.2 เพื่อให้ได้เนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา นำแบบสำรวจ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนตามตัวชี้วัดขององค์การอนามัยโลก ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ที่มีลักษณะเหมือนประชากรศึกษาจริงในโรงเรียนชนบทพิทยาคม จังหวัดชัยนาทจำนวน 25 คน หลังจากทดลองใช้เครื่องมือแล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สถิติวิเคราะห์หา ความเชื่อมั่น จากสูตรครูดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kruider – Richardson) ใช้สูตรนี้เนื่องจากแบบสำรวจ ให้คำตอบสองลักษณะ คือ มี หรือ ไม่มี เท่านั้น ซึ่งได้ค่าเท่ากับ 0.75

หลังจากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข แบบสำรวจ เพื่อให้มีความชัดเจนทั้งในด้านลำดับ คำถาม ความเหมาะสมทางด้านภาษาก่อนนำไปใช้จริง

จริยธรรมในการศึกษา

ในการศึกษครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ยึดแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. ผู้ศึกษาขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล โดยเคารพและไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ให้ ข้อมูล ผู้วิจัยอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย และเปิดโอกาสให้ ชักถามผู้วิจัยได้ ให้ความอิสระในการตัดสินใจในการยินยอมหรือปฏิเสธการให้ข้อมูล โดยไม่ ส่งผลกระทบใดๆ ต่อผู้ให้ข้อมูล

2. ให้เกียรติและมีความจริงใจต่อผู้ให้ข้อมูล

3. เก็บข้อมูลทุกอย่างที่ได้เป็นความลับ ไม่เปิดเผยให้ผู้อื่นทราบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data collection) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และการสังเกต เนื่องจากในการศึกษครั้งนี้ผู้ศึกษาต้องการศึกษาถึงเหตุผลการเปลี่ยนแปลงของ

กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนหัตถาพิทยาคม ระหว่างเริ่มดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จนกระทั่งผ่านการรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีผลเป็นอย่างไร โดยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์ย้อนหลังถึงผลของการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพระหว่างปีการศึกษา 256-2548 และผู้ศึกษาได้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยแบบสำรวจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนตามตัวชี้วัดขององค์การอนามัยโลกร่วมในการสัมภาษณ์ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพไม่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วนในแต่ละด้าน และทำการศึกษาในเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนด้วย เพื่อเป็นการยืนยันข้อมูลอีกครั้งจากข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพดังกล่าวว่ามีความตรงตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมสุขภาพ เช่น สมุดบันทึกกิจกรรมของโรงเรียน โดยศึกษาในประเด็นการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน การแต่งตั้งคณะกรรมการ
2. การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ
 - 2.1 การสังเกต (Observation) ผู้ศึกษาเลือกใช้การสังเกตทั้งการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม
 - 2.1.1 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้ศึกษาได้สังเกตโดยมิให้ประชากรที่ศึกษาหรือบุคคลในโรงเรียนรู้ตัวว่ากำลังถูกสังเกตอยู่ โดยใช้ควบคู่ไปกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีอื่นๆ ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ และการดำเนินกิจกรรมของนักเรียนและครูในโรงเรียนหัตถาพิทยาคม
 - 2.1.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้ศึกษาได้สังเกตการทำกิจกรรมของโรงเรียน และมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมบางอย่างที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น การฝึกทักษะการเลือกซื้ออาหารในโครงการคุ้มครองผู้บริโภค (อย.น้อย) งานขบวนแห่เทียนจำนำพรรษา เป็นต้น เพื่อทราบประเด็นกิจกรรมของโรงเรียน ปฏิบัติการมีส่วนร่วมของนักเรียน และครูที่มีต่อกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น
 - 2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ศึกษาใช้การสัมภาษณ์ในกลุ่มคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนหัตถาพิทยาคม โดยกำหนดประเด็น การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ตามเกณฑ์โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 6 ด้าน ขององค์การอนามัยโลก และใช้แบบสำรวจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนร่วมกับการสัมภาษณ์ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถให้ข้อมูลครบทุกประเด็น

3. การรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

3.1 แบบสำรวจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนตามตัวชี้วัดขององค์การอนามัยโลกให้คณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนกรอกข้อมูล และผู้ศึกษาใช้ร่วมกับการสัมภาษณ์ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถให้ข้อมูลได้ครบทั้ง 6 ด้าน

การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล

ตรวจสอบข้อมูลโดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ดังนี้ ทำการตรวจสอบข้อมูลจากการเก็บรวบรวม โดยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า หรือ Triangulation เพื่อให้แน่ใจว่า ข้อมูลที่ได้มาตรงตามความเป็นจริง โดย การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ครู นักเรียนในโรงเรียน และจากเอกสารส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนหั่นคาพิทยาคมที่เกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ แล้วนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลใกล้เคียงและมีความสอดคล้องกันมากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ แล้วหลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้วิเคราะห์ข้อมูลด้านบริบทโรงเรียนพื้นที่การศึกษา บริบทโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่ศึกษา และการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน 6 ด้าน ใช้การวิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่ และแปลความของข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสำรวจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน โดยใช้วิเคราะห์เชิงพรรณนาหาค่าร้อยละ

สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

โรงเรียนหั่นคาพิทยาคม อำเภอหั่นคา จังหวัดชัยนาท

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการศึกษา

ตั้งแต่เดือนเมษายน 2549 – เดือนสิงหาคม 2549